

Stjórnskipunar og eftirlitsnefnd Alþingis
b.t. nefndarsviðs

Reykjavík, 14. febrúar 2024

**Umsögn dómstólasýslunnar um frumvarp til laga um endurnot opinberra upplýsinga (mjög
verðmæt gagnasett, EES reglur o.fl) 35. Mál.**

Dómstólasýslan þakkar fyrir að fá tækifæri til að koma að umsögn um ofangreint frumvarp og biðst
velvirðingar á hve seint umsögnin berst.

Með fyrirhuguðum breytingum á lögum nr. 45/2018 um endurnot opinberra upplýsinga er gildissvið
laganna víkkað frá því sem nú er þannig að þau taki einnig til dómstóla. Fram kemur í athugasemdum með
frumvarpinu að umrædd breyting á gildissviði laganna muni ekki fela í sér aukinn rétt til aðgangs að
opinberum upplýsingum hjá dómstólum. Við þessa breytingu skapast því ekki sjálfstæður réttur til aðgangs
að opinberum upplýsingum hjá dómstólum, heldur byggist rétturinn til aðgangs eftir sem áður á
upplýsingalögum, nr. 140/2012. Í ljósi þess gerir dómstólasýslan ekki athugasemdir við frumvarpið.

Kristín Haraldsdóttir, framkvæmdastjóri

Efni: Umsögn Hagstofu Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.), 35. mál.

Umsögn Hagstofu Íslands

Sjónarmið Hagstofu Íslands

Hagstofa Íslands fagnar frumvarp um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga og greiðara aðgengi að gögnum sem teljast sem virðisaukandi, eða mjög verðmæ gögn. Ljóst er að bætt aðgengi að gögnum opinberra aðila mun bæta ákvarðanatöku stjórnsýslunnar og vera forsenda og grundvöllur efnahagslegrar verðmætasköpunar um fyrirsjáanlega framtíð. Á þetta er raunar bent á í 6.kafla greinagerðar með frumvarpi, „**Mat á áhrifum**“. Í sama kafla er vísað í erlendar úttektir *Evrópusambandsins og Efnahags- og framfarastofnunarinnar* á almennum áhrifum af bættu gagnaaðgengi á hagrænan ávinning á landsvísu sem hleypur á milljörðum.

Á sama tíma er ljóst að uppbygging gagnainnviða, hvort sem horft er til tækni eða þekkingar, mun krefjast töluverðar fjárfestinga og langtímaskuldbindinga af hálfu ríkissjóðs. Einnig er ljóst að uppbygging þarf að eiga sér stað á sama tíma og margföldun er á eftirspurn eftir gögnum til greininga og verðmætasköpunar. Þetta þýðir að þær stofnanir ríkisins sem bera þá ábyrgð að afla og framleiða hin verðmætu gögn, munu þurfa að bregðast strax við aukinni eftirspurn eftir gögnum um leið og þær þurfa að byggja upp gagnainnviði, og jafnvel vinna upp margra ára tækniskuld í kviku umhverfi gagnaeftirspurnar.

Þar sem ekki hefur fram innlent áhrifamat á bættu aðgengi að opinberum upplýsingum er ljóst að upplýsingar um ábata, fjárfestingarþörf, möguleg samlegðaráhrif sameiginlegra gagnainnviða eins og íslenskrar gagnagáttar er ekki til. Þar með er forgangs röðun óljós og grundvöllur fyrir stefnumiðaða uppbyggingu gagnavistkerfis ekki til staðar. Hagstofa Íslands leggur áherslu á að það fari fram kostnaðar- og ábatagreining á uppbyggingu gagnavinnviða þeirra opinberu stofnana sem bera eiga ábyrgð að aðgengi að mjög verðmætum gögnum.

Í þessu samhengi vill Hagstofa Íslands benda á nauðsyn þess að íslensk stjórnvöld marki *íslenska gagnastefnu* sem samþættir þær aðgerðir sem þegar er lögð áhersla á í hinum ýmsu stefnuskjölum stjórnvalda og ágætt yfirlit er um í kafla 2, „**Tílefni og nauðsyn lagasetningar**“. Íslensk gagnastefna myndi þar að auki þjóna sem samþættingarramma fyrir ýmis gagnamiðuð lög sem líklegt er að verði tekin upp hérlendis sem hluti af framfylgd gagnastefnu Evrópusambandsins, svo sem hinum evrópsku *gagnalögum* (e. data act)¹, *gagnastjórnunarlögum* (e. data governance act)² og *gervigreindarlögunum* (e. AI act)³ eða hafa þegar verið teknar upp, eins og *lög nr. 2018/90 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga*. Slík stefna myndi þannig gæta þess að lagarammi styðji

¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act>

² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act-explained>

³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence>

frekar en hindri gagnaf læðið sem breytingar á lögum um endurnot opinberra upplýsinga á að auðvelda.

Samræming við evrópska grunnlöggjöf innan EES samstarfsins.

Í 6. grein frumvarps til laga um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga kemur fram að ráðherra skuli setja reglugerð um hvaða opinberar upplýsingar teljist mjög verðmæt gagnasett, reglur um snið, lýsigögn, formlega staðla og undanþágur frá birtingu. Hér skal bent á að í framkvæmdareglugerð (ESB) 2023/138, sem sett er á grundvelli tilskipunar (ESB) 2019/1024, er skilgreindur listi af mjög verðmætum gagnasettum sem byggir á evrópskri grunnlöggjöf um landupplýsingar (e. INSPIRE directive)⁴ og hagtölur (e. The Statistics Law)⁵, og miðast þar með við þarfir Evrópusambandsins. Hagstofa bendir á að það megi vera að ekki séu allar hagtölur tiltækar sem ráðherra mun skilgreina sem mjög verðmæt gagnasett, verði framkvæmdarreglugerðin tekin upp án aðlögunar. Ástæðan fyrir þessu er tvíþætt. Í fyrsta lagi gæti svo verið að Ísland hafi hlotið undanþágu frá evrópskri löggjöf um framleiðslu tiltekinnar hagtalna, eða að löggjöfin eigi ekki við. Dæmi um slíkt væru gögn um *vöruviðskipti innan Evrópusambandsins*⁶. Í öðru lagi gæti svo verið að stjórnvöld hafi ákveðið að fjármagna ekki framleiðslu á tiltekinni löggjöf sem Hagstofu er þó skylt að fylgja. Dæmi um slíkt er *fólksflutningatölfræði, og upplýsingar um flóttafólk og umsækjendur um alþjóðlega vernd*⁷. Í slíkum tilfellum þarf að gæta að lög um endurnot opinberra upplýsinga stangist ekki á við undanþáguákvæði Íslands í hagtölugerð, og bæti ekki við þær vanefndir sem þegar eru til staðar í skuldbindingum Íslands gagnvart evrópskri hagskýrslugerð.

Samantekt

Í stuttu máli má því segja að ábendingar Hagstofu lúti að 1) skuldbindingu ríkisins til að reka þá gagnainnviði sem þurfa að vera til staðar fyrir framfylgd laganna og 2) samþættingu og samræmingu regluverksins sem styðja á við gagnavistkerfið. Samfara þessum ábendingum lýsir Hagstofa Íslands sig áhugasama og reiðubúna til samtals og samstarfs um innleiðingu þess, enda setja hin breyttu lög uppbyggingu gagnainnviða á dagskrá, - sem munu skila íslensku samfélagi miklum efnahagslegum ávinningi til framtíðar.

Virðingarfyllt,

Arndís Vilhjálmsdóttir,
Rannsóknarstjóri

⁴ https://knowledge-base.inspire.ec.europa.eu/index_en

⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/ks-31-09-254>

⁶ Regulation (EU) 2019/2152

⁷ Regulation (EC) No 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on Community statistics on migration and international protection and repealing Council Regulation (EEC) No 311/76 on the compilation of statistics on foreign workers (OJ L 199, 31.7.2007, p. 23).

Umsögn um frumvarp til laga um um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018 (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.).

1. Eðlilegt væri að Alþingi íhugaði að koma á e.k. skilaskyldu á gögn, í stíl til skilaskyldu á prentuðu efni til Landsbókasafns, og að til þess hæfum aðila væri falið að taka við gögnum frá stofnunum og dreifa þeim. Í því gæti falist aðhald fyrir stofnanir og eins gæti falist hagræði í því að sérhæfður aðili vistaði og dreifði gögnum. Ég tek ekki afstöðu til þess hvort hugmynd af þessu tagi þurfi að vera í lögum, eða hvort heimild til handa ráðherra gæti dugað.
2. Rétt væri að hafa ekki heimild til gjaldtöku vegna afgreiðslu gagna. Allmörg dæmi eru um að afgreiðslugjald hafi verið misnotað til að tefja eða hindra afhendingu gagna. Í því sambandi verður að hafa í huga að ótal leiðir eru til að reikna kostnað við afgreiðslu og fyrirkomulag af þessu tagi hvetur stofnanir til að dreifa gögnum með kostnaðarsömum hætti, frekar en t.d. með sjálfsafgreiðslu.

Reykjavík, 7. febrúar 2024

Haraldur Ólafsson
Prófessor í veðurfræði við Háskóla Íslands

Nefndasvið Alþingis
Tjarnargötu 9
150 Reykjavík

Akranesi 7.2.2024

Tilvísun: V202402003

Efni: Umsögn um frumvarp til breytinga á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018. 35. mál.

Landmælingar Íslands fagna framlagningu frumvarps til breytinga á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018.

Stofnunin hefur leitt innleiðingu á lögum nr. 44/2011 um grunngerð fyrir stafrænar landupplýsingar þar sem meginstefið er opið aðgengi og samnýting gagna. Í samræmi við það hafa Landmælingar Íslands um árábil veitt opið aðgengi að gögnum sínum með CC BY 4.0 skilmálum.

Það er sérstakt fagnaðarefni að í frumvarpinu sé fjallað um mjög verðmæt gagnasett (HVD) en að mati stofnunarinnar er opið aðgengi að þeim ekki einungis þjóðhagslega hagkvæmt heldur styður við jafnræði og inngildingu jaðarsettra í samfélaginu.

Landupplýsingar og fjarkönnunargögn eru tveir af sex meginflokkum mjög verðmætra gagnasetta og því vill stofnunin vekja athygli á mikilvægi þess að byggja á þeirri vinnu sem nú þegar hefur farið fram hér á landi við uppbyggingu grunngerðar landupplýsinga, því tengslaneti sem þar hefur verið sett saman og tæknilausnum sem nýtast í innleiðingu laga um endurnot opinberra upplýsinga.

Virðingarfyllt

Gunnar H Kristinsson

settur forstjóri Landmælinga Íslands

(Rafræn undirritun)

Ábendingar um frumvarp til laga um *breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga*, nr. 45/2018 (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.).

Þær lagabreytingar sem lagt er upp með í frumvarpsdrögum þessum yrðu til mikilla bóta frá núverandi lögum. Þó er rétt að benda á nokkur atriði í greinargerð með frumvarpinu þar sem æskilegt væri að skýra einstaka atriði nánar og/eða skerpa á skilgreiningum.

Í 3. grein - *Meginefni frumvarpsins segir*

Með hugtakinu opin gögn er almennt átt við gögn á opnu sniði sem hver sem er getur hagnýtt, endurnýtt eða deilt í hvaða tilgangi sem er.

Að mínu mati er þessi útlistun á hugtakinu *opin gögn* of veik. Ítarlegri skilgreining gæti verið:

Key characteristics of open data include:

Accessibility: *Open data should be easily accessible to anyone without requiring special permissions or restrictions. It is typically made available through online platforms or repositories.*

Reuse: *Users should be free to reuse, redistribute, and build upon the data for different purposes, including commercial, non-commercial, and research applications.*

Formats: *Open data is often provided in non-proprietary formats, making it compatible with a wide range of tools and software applications.*

Machine Readability: *Open data is preferably presented in machine-readable formats, facilitating automated processing and analysis.*

Metadata: *Clear and comprehensive metadata accompany open data, providing information about the source, quality, and other relevant details.*

Licensing: *Open data is typically released under open licenses, such as Creative Commons licenses, that define the terms of use and distribution. These licenses may specify whether attribution is required and if derivatives can be created.*

Beðist er velvirðingar á enskum texta, en ég hef því miður ekki enn fundið góða lýsingu á *opin gögn* hugtakinu á íslensku.

Í grein 3.1.1. *Opinber fyrirtæki segir*

Einungis eftir að opinbera fyrirtækið hefur gert gögn aðgengileg til endurnotkunar ber því að virða viðeigandi skyldur sem settar eru fram í lögunum, einkum er varðar snið, gjaldtöku, gagnsæi, leyfi, bann við mismunun og bann við einkanytjafyrirkomulagi.

Hætta er á þessi klausa geti valdið því að opinbert fyrirtæki, sem nú þegar veitir, óumbeðið og án þessu að þurfa, opið aðgengi að gögnum á fornfálegu sniði, sjái sér þann kost vænstan að loka á téð aðgengi frekar en að leggja út í kostnað við að uppfylla ofangreindar formkröfur.

Í grein 3.2 *Mjög verðmæt gagnasett segir*

Samkvæmt viðauka I við tilskipunina eru skilgreindir sex þemabundnir flokkar mjög verðmætra gagnasetta:

1. Landupplýsingar.
2. Jarðfjarkönnun og umhverfi (umhverfisgögn).
3. Veðurfræði.
4. Hagskýrslur (tölfræðilegar upplýsingar).
5. Fyrirtæki og eignarhald fyrirtækja.
6. Hreyfanleiki (samgöngunet).

Rétt væri að hnikkja á lið 2 m.þ.a. bæta við jarðskjálftamælingum og staðbundnum mælingum (t.d. borholumælingum) í jarðskorpunni. Í þriðja lið væri ennfreður eðlilegt að telja til haffræði og freðhvolf, en án aðgangs að slíkum gagnasettum er nær ómögulegt að stunda rannsóknir á veðurfari og veðurfarsbreytingum á Íslandi.

Ástæðan fyrir að ég nefni þessi gagnasett sérstaklega er að ég fæ ekki betur séð en að það væri hægt, ef brotaviljinn er einbeittur, að halda því fram að þau væru ekki tiltekin í [Viðauka I](#)¹ sem nefndur er í upphafi greinar 3.2.

Í grein 3.3 segir

Sé opinber aðili ekki fjárhagslega og tæknilega í stakk búinn til að gera kvik gögn aðgengileg til endurnotkunar um leið og þeim hefur verið safnað skulu þau gerð aðgengileg til endurnotkunar innan tiltekins tímaramma eða með tímabundnum tæknilegum takmörkunum sem hafa ekki óeðlileg áhrif á nýtingu efnahagslegra og félagslegra möguleika þeirra.

Af fenginni reynslu af áratuga barningi við að afla gagna frá Veðurstofu Íslands er ljóst að þetta ákvæði þarf að vera sterkara. Taka þarf fyrir að yfirstjórnir einstakra stofnana geti endalaust borið fyrir sig tæknilega annmarka, manneklu og/eða fjárskort sem afsökun fyrir því að gögn séu ekki gerð aðgengileg. Mætti t.d. hugsa sér að opinber aðili, líkt og island.is/opingogn.is hefðu heimild (eða bæri jafn vel skylda) til að afrita kvik gögn yfir á opna gagnagátt þar sem almenningur hefði tök á að nálgast gögnin og þess vegna hanna hugbúnaðarlausnir til að auðvelda frekari gagnavinnslu.

Lokaorð

Að lokum sakna ég þess að ekki skuli fjallað um aðgengi að gögnum sem Ísland fær aðgang að í gegnum alþjóðasamstarf, svo sem við [Evrópsku reiknimeðstöðina](#)² (e. European Centre for Medium range Weather Forecasts) og [Veðurtunglastofnun Evrópu](#)³ (e. European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites). Ath. að þessi listi er máski ekki tæmandi, en þetta eru þær tvær stofnanir sem koma fyrst upp í hugann.

Reykjavík, 7. Febrúar 2024.

Virðingarfyllst, Dr. Ólafur Rögnvaldsson – or@belgingur.is.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0138>

² <https://www.ecmwf.int/>

³ <https://www.eumetsat.int/>

RÍKISENDURSKOÐUN

Reykjavík 20. febrúar 2024

202402-0022 JHJ/GBH

Alþingi, stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd
Tjarnargötu 9
101 Reykjavík

Efni: Umsögn um 35. mál, frumvarp til laga um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018 (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.)

Ríkisendurskoðun barst þann 13. febrúar 2024 tölvupóstur þar sem gefinn er kostur á að veita umsögn um ofangreint þingmál.

Um er að ræða frumvarp sem lagt er fram af hálfu háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra þar sem kveðið er á um breytingar á lögum nr. 45/2018.

Í 2. gr. frumvarpsins er lagt til að gildissviði laganna verði breytt m.a. með því að fella brott núverandi 4. tölul. 4. mgr. 2. gr. laganna en í þeim tölulið í núgildandi lögum er kveðið á um að Alþingi og stofnanir þess (þ.m.t. Ríkisendurskoðun) séu undanþegin ákvæðum laga nr. 45/2018. Í greinargerð með frumvarpinu er þessi breyting rökstudd með þeim hætti að með lögum nr. 72/2019, um breytingu á upplýsingalögum, hafi gildissvið upplýsingalaga verið útvíkkað þannig að handhöfum löggjafar- og dómsvalds yrði að meginstefnu skylt að fylgja sömu efnisreglum og handhöfum framkvæmdavalds. Því þyki rétt að fella brott ákvæði sem undanskilji Alþingi og stofnanir þess frá ákvæðum laga um endurnot opinberra upplýsinga til að tryggja samræmi landsréttar og EES-réttar.

Ríkisendurskoðun vekur athygli á að líkt og skýrt kemur fram í 2. málsl. 4. mgr. 2. gr. upplýsingalaga nr. 140/2012 taka lögin **ekki** til Ríkisendurskoðunar og fer aðgangur að upplýsingum hjá embættinu eftir því sem fram kemur í lögum nr. 46/2016 um ríkisendurskoðanda og endurskoðun ríkisreiknings. Það er því ekki rétt sem fram kemur í greinargerð með framlögðu frumvarpi að breyting á gildissviði upplýsingalaga með lögum nr. 72/2019 hafi verið útvíkkað með þeim hætti að þau lög nái nú til Ríkisendurskoðunar.

Ríkisendurskoðun andmælir því þeirri breytingu sem lögð er til með 2. gr. frumvarpsins með vísan til framangreinds. Að öðru leyti tekur Ríkisendurskoðun undir umsögn skrifstofu Alþingis dags. 16. febrúar sl.

Að lokum vill Ríkisendurskoðun taka fram að ekki var haft samráð við embættið við vinnslu frumvarpsins.

Virðingarfyllt,

Guðmundur Björgvin Helgason
(rafræn undirritun)

Jarprúður Hanna Jóhannsdóttir
(rafræn undirritun)

Nefndasvið Alþingis
b.t. stjórnskipunar- og eftirlitsnefndar
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 13. febrúar 2024

Efni: Umsögn SI og SUT um frumvarp um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.), 35. mál

Samtök iðnaðarins og Samtök upplýsingatæknifyrirtækja (hér eftir „SI“, „SUT“ eða „samtökin“) hafa tekið til umsagnar frumvarp um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, 35. mál, en með frumvarpinu stendur til að innleiða tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2019/1024 frá 20. júní 2019. **Samtökin styðja frumvarpið eindregið og hvetja til þess að það verði leitt í lög sem fyrst.**

Samtökin telja þann ávinning sem ná má fram með frumvarpinu ótvíræðan. Í því samhengi má nefna að aðgengi og endurnot almennings og einkaaðila á opinberum gögnum getur leitt af sér aukna nýsköpun sem hefur jákvæð áhrif á hagkerfið í heild. Á þetta bæði við um nýsköpun innan stórra sem og lítilla fyrirtækja. Þar að auki bendir allt til þess að frjáls og aðgengileg endurnot opinberra upplýsinga stuðli að nýrri og bættri þjónustu einkaaðila og styðji við aukna hagkvæmni, m.a. með því að greina leiðir til sparnaðar og til að sporna gegn sóun. Opinberar og aðgengilegar upplýsingar eru ein af helstu auðlindum stafræns samfélags en þar að auki eru þeirri auðlind ekki takmörk sett þegar kemur að hagnýtingu, þar sem margir aðilar geta hagnýtt hana samtímis og í mismunandi tilgangi.

Þá er ótalinn ávinningur opinberra aðila sem geta aukið skilvirkni og bætt þjónustu með því að veita aðilum á markaði tækifæri til að þróa lausnir sem geta nýst hinu opinbera. Þá mun opin og aðgangur auka traust almennings á stjórnsýslu opinberra aðila og auka almenna þátttöku í samfélaginu.

Svo tilætlaður ávinningur náist af frumvarpinu er mikilvægt að stuðningur fylgi. Þær breytingar sem felast í frumvarpinu munu krefjast tæknivæðingar og kerfisbreytinga hjá opinberum aðilum svo birting gagna reynist raunhæf í þeirra starfsemi. Fylgi slíkur stuðningur ekki mun frumvarpið ekki ná tilætluðum árangri og ávinningur þess fara forgörðum.

Til viðbótar verður að tryggja að verðmæt gögn sem verða til á ýmsum sviðum opinberrar þjónustu, t.a.m. í skólakerfinu, séu skrásett og þeim safnað. Er þetta einnig mikilvægur þáttur í að fylgja eftir og ná markmiðum sem fram koma, m.a. í áherslu 1 í [Öryggisflokkun gagna íslenska ríkisins](#) sem og greinargerð frumvarpsins.

Samtökin fagna þeim breytingum sem boðaðar eru með frumvarpinu og þeim markmiðum stjórnvalda að minnka aðgangshindranir að mikilvægum opinberum upplýsingum. Svo

frumvarpið nái markmiðum sínum verður þó að tryggja skilvirka framkvæmd laganna með nauðsynlegum tæknistuðningi og markvissri söfnun gagna. Að svo stöddu gera samtökin ekki frekari athugasemdir við frumvarpið.

Virðingarfyllst,

f.h. SI og SUT

A handwritten signature in black ink, reading 'Nanna Elísa Jakobsdóttir', is written over a horizontal line.

Nanna Elísa Jakobsdóttir,
viðskiptastjóri á iðnaðar- og hugverkasviði

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Kennitala: 4201693889

Reykjavík, 19. febrúar 2024
Málsnúmer: 20240202762

Umsögn ríkisskattstjóra um frumvarp til laga um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018 (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.) – þskj. 35, 35. mál

Ríkisskattstjóri hefur þann 5. febrúar sl. móttengið tölvupóst þar sem gefinn er kostur á að veita umsögn um ofangreint þingmál. Telur ríkisskattstjóri rétt að benda á eftirfarandi atriði með hliðsjón af efni frumvarpsins eins og það liggur fyrir:

Með frumvarpinu eru gerðar breytingar á lögum nr. 45/2018, um endurnot opinberra upplýsinga, að því leyti að skilgreind eru sk. mjög verðmæt gagnasett sem skuli vera aðgengileg endurgjaldslaust á tilteknu formi, með tilteknum hætti. Breytingarnar eru liður í innleiðingu á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2019/1024 frá 20. júní 2019 um opin gögn og endurnotkun upplýsinga frá hinu opinbera, sem jafnframt er lögfest, sbr. 8. gr. frumvarpsins.

Hvað starfsemi Skattsins varðar hefur efni frumvarpsins mikilvægan snertiflöt við verkefni hvort tveggja fyrirtækjaskrár og ársreikningaskrár, en báðar gegna þessar skrár mikilvægu hlutverki hvað viðkemur gagnsæi í viðskiptalífínu.

Undanfarin misseri hefur hjá Skattinum verið unnið að breytingum á aðgangi og miðlun upplýsinga úr fyrirtækjaskrá með það að markmiði að framkvæmdin verði nútímalegri, hagkvæmari og öruggari. Í brennidepli hafa m.a. verið ráðstafanir sem nauðsynlegar eru til þess að uppfylla þær kröfur sem frumvarpi þessu er ætlað að innleiða, sérstaklega að því er varðar mjög verðmæt gagnasett. Áformað er að þeirri vinnu ljúki í apríl nk.

Hvað varðar nauðsynlegar tæknilegar ráðstafanir vegna miðlunar gagna úr ársreikningaskrá, með þeim hætti sem hin nýja löggjöf mælir fyrir um, þá hefur ekki verið unnt að framkvæma þær samhliða þeim ráðstöfunum sem varða fyrirtækjaskrá sérstaklega. Helgast það af önnum við önnur aðkallandi verkefni. Ljóst er að ekki verður unnt að ljúka sambærilegri vinnu við ársreikningaskrá fyrr en í kringum áramótin 2024/2025 að óbreyttum fjárheimildum Skattsins. Vísast því til nánari skýringar til umfjöllunar í kafla 6. í greinargerð með frumvarpi þessu, um mat á áhrifum frumvarpsins á rekstrarkostnað opinberra aðila.

Töluverð óvissa er að svo stöddu um endanlegan kostnað við þær lagabreytingar á tækniumhverfi fyrirtækjaskrár og ársreikningaskrár sem leiða af fyrirhuguðum lagabreytingum, en ljóst er að hann verður töluverður. Ríkisskattstjóri vísar enn til áhrifamatskafla frumvarpsins og leyfir sér að áréttta mikilvægi þess að fjármögnun vegna innleiðingar laganna verði tryggð.

Virðingarfyllst,
f.h. ríkisskattstjóra

Helga Valborg Steinarsdóttir

Ingvar J. Rögnvaldsson

Stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd
Þórunn Sveinbjarnardóttir, formaður

Reykjavík, 16. febrúar 2024

2402140

6.00

Efni: Umsögn um 35. mál, frumvarp til laga um breytingu á [lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018](#) (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.).

Í 2. gr. frumvarps um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, sem nú er til umfjöllunar hjá stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd Alþingis, er lagt til að gildissviði laganna verði breytt og að þau taki framvegis til Alþingis og stofnana þess. Í greinargerð með frumvarpinu er breytingin rökstudd með eftirfarandi hætti:

Í frumvarpi til laga um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018, var í fyrsta sinn tekið fram að lagaákvæðin taki ekki til Alþingis, stofnana þess og dómstóla. Sama regla var talin gilda í framkvæmd þar sem upplýsingalög tóku í heild sinni ekki til þessara handhafa ríkisvalds. Með lögum nr. [72/2019](#), um breytingu á upplýsingalögum (útvíkkun gildissviðs o.fl.), var gildissvið upplýsingalaga víkkað út þannig að handhöfum löggjafar- og dómvalds varð að meginstefnu skylt að fylgja sömu efnisreglum og handhöfum framkvæmdarvalds við ákvarðanir um rétt almennings til aðgangs að gögnum í vörslum þeirra. Þá höfðu ákvæði um endurnot opinberra upplýsinga verið færð í sérlæg og hafði gildissviðsbreytingin ekki áhrif á þau. Rétt þykir því að fella brott ákvæði sem undanskilja Alþingi og stofnanir þess og dómstóla frá ákvæðum laganna til þess að tryggja samræmi landsréttar og EES-réttar.

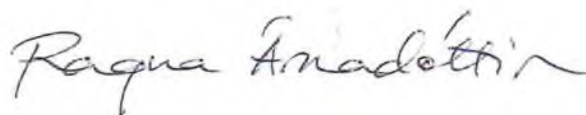
Í skýringum við 2. gr. frumvarpsins segir einnig:

Í b-lið er lagt að 4. og 5. tölul. 4. mgr. 2. gr. falli brott og Alþingi, stofnanir þess og dómstólar falli nú undir ákvæði laganna. Það er gert til að gæta samræmis við gildissvið tilskipunar (ESB) 2019/1024 sem hér er innleidd. Í forsendukafla tilskipunarinnar er tekið fram að með hugtakinu opinber aðili sé átt við þá aðila sem fara með framkvæmdarvald, löggjafarvald og dómsvald. Við niðurfellingu ákvæðanna skapast ekki sjálfstæður réttur til aðgangs að opinberum upplýsingum hjá Alþingi, stofnunum þess og dómstólum, heldur byggist rétturinn til aðgangs eftir sem áður á upplýsingalögum, nr. 140/2012.

Af þessu tilefni vill skrifstofa Alþingis taka fram að handhöfum löggjafarvalds hefur ekki „að meginstefnu“ verið skylt að fylgja sömu reglum og gilda um framkvæmdavaldið um ákvarðanir um rétt almennings til aðgangs að gögnum. Hið rétta er að gildissvið upplýsingalaga, nr. 140/2012, tekur til stjórnýslu Alþingis eins og hún er nánar afmörkuð í lögum um þingsköp Alþingis og reglum forsætisnefndar sem settar eru á grundvelli þeirra, sbr. 1. málsl. 4. mgr. 2. gr. upplýsingalaga. Gildissvið upplýsingalaga tekur því ekki til þeirrar starfsemi sem fram fer af hálfu Alþingis sem fulltrúarsamkomu þjóðkjörinna fulltrúa, sbr. 2. mgr. 91. gr. laga um þingsköp Alþingis. Upplýsingalög taka enn fremur ekki til umboðsmanns Alþingis, ríkisendurskoðanda og rannsóknarnefnda samkvæmt lögum um rannsóknarnefndir, sbr. 2. málsl. 4. mgr. 2. gr. upplýsingalaga.

Sé ætlunin að taka mið af gildissviði upplýsingalaga við breytingu laga um endurnot opinberra upplýsinga væri því rétt að leggja til breytingu á b-lið 2. gr. frumvarpsins þannig að 4. tölul. 4. mgr. 2. gr. laganna hljóði svo: „störf Alþingis og stofnanir þess“.

Að lokum vill skrifstofa Alþingis taka fram að ekki var haft samráð við þingið við vinnslu frumvarpsins.

Ragna Arnadóttir
skrifstofustjóri Alþingis

Stjórnskipunar- og eftirlitsnefnd
nefndasvid@althingi.is

Dags. 7.02.2024
Tilv. 5618-0-0005
Mál 2023-0233

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga, nr. 45/2018 (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.).

Vísað er til umsagnarbeiðni nefndarsviðs Alþingis dags. 24. janúar vegna frumvarps til laga um endurnot opinberra upplýsinga (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.), 35. mál.

Veðurstofa Íslands styður frumvarpið heilshugar enda samræmist það gagnastefnu stofnunarinnar að auka aðgengi að gögnum til að styðja ákvarðanatöku og rannsóknir innan samfélagsins.

Ábendingar við frumvarpið og skýringar

Í 4. grein frumvarpsins eru þau nýmæli sett fram að heimilt sé að nota rannsóknargögn án endurgjalds, séu þau að hluta eða öllu leyti fjármögnuð af hinu opinbera, hafi þau verið gerð aðgengileg í gegnum gagnasafn stofnunar eða gagnasafn á tilteknu sviði. Þá er ráðherra gefin heimild til að mæla fyrir í reglugerð hvernig aðgangi að gögnunum skuli háttáð þ.m.t. með hvaða sniði og samkvæmt hvaða stöðlum þau skuli gerð aðgengileg. Veðurstofan fagnar því að skýrari viðmið verði sett um endurnot rannsóknargagna enda hefur stofnunin lagt mikla áherslu á að opna aðgengi að rannsóknargögnum m.a. í viðamiklu samstarfi EPOS ERIC sem hefur það að markmiði að veita opið aðgengi að fjölþátta gagnasöfnum á sviði jarðvísinda í Evrópu í gegnum sameiginlega gagnagátt. Sömuleiðis setur Open Data Policy Alþjóðaveðurfræðistofnunarinnar (WMO) fram ákveðnar skyldur á aðgengi skilgreindra gagna innan veður-, vatns- og loftslags sem Veðurstofan og sambærilegar stofnanir þurfa að uppfylla.

Rétt er að leggja áherslu á að mikil og tímafrek vinna við gæðayfirferð og lýsigagnavinnu ásamt beinum kostnaði við uppsetningu og viðhald gagnabjónusta/forritaskila getur falist í því að opna aðgengi að stórum rannsóknagagnaröðum. Því er nauðsynlegt að ákvæði reglugerðar sem skýra aðgengi gagna verði unnin í góðu samstarfi við rannsóknarstofnanir en að jafnframt sé horft til langs tíma á kostnað við að gera gögnin aðgengileg og viðhalda aðgangi í samræmi við kröfur þar um. Þá telur stofnunin einnig mikilvægt að uppbygging gagnabjónusta sem þarf til að veita aðgengi að rannsóknagögnum uppfylli kröfur um að styðja við gæði í rannsóknum og að þær samræmist áherslum Vísinda og tækniráðs líkt og verkefnið um EPOS Íslands sem hlaut sess á Íslenska Vegvísinum um uppbyggingu rannsóknainnviða árið 2021 Innviðaupbygging EPOS Íslands er í formi öflugra gagnabjónusta sem veita opið aðgengi að mikilvægum jarðvísindagögnum og þjónustum frá Íslandi. Verkefnið er leitt af Veðurstofu Íslands og samstarfsaðilar eru Raunvísindastofnun Háskóla Íslands, Landmælingar Íslands, Náttúrufræðistofnun Íslands og ÍSOR-Íslenskar Orkurannsóknir.

Í 6.gr. frumvarpsins er mælt fyrir um að opinber aðili skuli gera kvik gögn aðgengileg til endurnota um leið og þeim hefur verið safnað. Samkvæmt b-lið 6. gr. skulu gögnin þó gerð aðgengileg innan tiltekins tímaramma ef opinber aðili er ekki í stakk búinn fjárhagslega og tæknilega. Þetta er töluverð breyting frá fyrri lögum og getur haft mikil áhrif fyrir stofnun eins og Veðurstofu Íslands sem sinnir rauntímavöktun og rekur stór mælikerfi sem safna gífurlegu magni af kvikum gögnum ýmist fyrir Veðurstofuna, fyrir aðra eða í samstarfi aðra.

Kvik gögn eru óyfirfarin gögn og getur notkun slíkra gagna eða aðgengi að þeim í einhverjum tilvikum verið varasöm ef þau eru rangtúlkuð eða framsett með villandi hætti. Það er stefna Veðurstofunnar að gera sem flest gögn sín aðgengileg með sem minnstri tímaseinkun eftir því sem tæknilegar og fjárhagslegar forsendur leyfa. Þó væri æskilegt að heimilt sé að takmarka aðgengi að kvikum gögnum í einstaka tilfellum, t.d. í yfirstandandi náttúruváratburði vegna almannahagsmuna eða vegna virkra rannsóknaverkefna. Lagt er til að bætt verði við málslíð í 2. mgr. sem hljóðar svo:

Heimilt er að takmarka aðgang að kvikum gögnum vegna rannsókn- eða almannahagsmuna.

Í c-lið 6. gr. frumvarpsins er ákvæði um að mjög verðmæt gagnasett skulu vera á véllæsilegu sniði, veitt um viðeigandi forritaskil og með magnniðurhali, þar sem það á við. Framkvæmdastjórnin birti hinn 21. desember 2022 framkvæmdareglugerð (ESB) 2023/138 með lista yfir mjög verðmæt gagnasett og falla veðurfræðigögn sem Veðurstofan aflar þar undir. Ákvæðið setur því þær kröfur á Veðurstofna að gera gögnin aðgengileg með ákveðnum hætti og er áætlaður kostnaður við að setja upp slíkar þjónustur um 190 m.kr. sem rúmast ekki innan fjárhagsramma stofnunarinnar. Stofnunin mun leggja sig fram að uppfylla skilyrði þessara laga innan þess tímaramma sem en nauðsynlegt er að tryggja verkefninu frekara fjármagn.

Virðingarfyllt,
fh. Veðurstofu Íslands

Hrafnhildur Valdimarsdóttir